

Dàn ý Phân tích bức tranh mùa thu qua bài Câu cá mùa thu

Hướng dẫn lập dàn bài chi tiết cho đề văn Phân tích bức tranh mùa thu được khắc họa qua bài Câu cá mùa thu của Nguyễn Khuyến - Văn mẫu lớp 11

Dàn ý chi tiết

I. Mở bài

- *Câu cá mùa thu* là một bài thơ thu tiêu biểu trong chùm ba bài thơ thu được viết bằng chữ Nôm của Nguyễn Khuyến - một nhà thơ Nôm nổi tiếng nhất trong văn học Việt Nam.

- Trong bài thơ, bức tranh mùa thu đã được khắc họa rõ nét

II. Thân bài

1. Bức tranh mùa thu được khắc họa từ sự thay đổi điểm nhìn

- Bức tranh mùa thu được thu vào tầm mắt theo điểm nhìn thay đổi từ gần đến cao xa: từ “thuyền câu bé tẻo teo” trong “ao thu” đến “tầng mây lơ lửng”

- Điểm nhìn tiếp tục từ cao xa trở lại gần: Từ “trời xanh ngắt” quay trở về với thuyền câu, ao thu

⇒ Cách thay đổi điểm nhìn như vậy làm bức tranh mùa thu toàn diện: từ một khoảng ao, cảnh sắc mùa thu mở ra sinh động theo nhiều hướng

2. Bức tranh mùa thu trong bài là bức tranh mùa thu tiêu biểu nhất, đặc trưng nhất cho “mùa thu của làng cảnh Việt Nam”

- Những nét đặc trưng nhất của mùa thu Bắc bộ được phác họa trong bức tranh mùa thu với đầy đủ màu sắc và đường nét:

- Màu sắc:

+ “trong veo”: sự dịu nhẹ, thanh sơ của mùa thu

+ Sóng biếc: Gọi hình ảnh nhưng đồng thời gọi được cả màu sắc, đó là sắc xanh dịu nhẹ và mát mẻ, phải chăng là sự phản chiếu màu trời thu trong xanh

+ Lá vàng trước gió: Hình ảnh và màu sắc đặc trưng của mùa thu Việt Nam

Dàn ý Phân tích bức tranh mùa thu qua bài Câu cá mùa thu

+ Hình ảnh trời xanh ngắt: sắc xanh của mùa thu lại được tiếp tục sử dụng, nhưng không phải là màu xanh dịu nhẹ, mát mẻ mà xanh thuần một màu trên diện rộng ⇒ đặc trưng của mùa thu.

- Đường nét, chuyển động:

+ hơi gợn tí ⇒ chuyển động rất nhẹ ⇒ sự chăm chú quan sát của tác giả

+ “khẽ đưa vèo” ⇒ chuyển động rất nhẹ rất khẽ ⇒ Sự cảm nhận sâu sắc và tinh tế

+ Tiếng cá “đớp động dưới chân bèo” ⇒ “cái tĩnh tạo nên từ một cái động rất nhỏ”

- Sự hòa hợp trong hòa phối màu sắc:

+ Màu sắc thanh nhã đặc trưng cho mùa thu không phải chỉ được cảm nhận riêng lẻ, nhìn tổng thể, vẫn nhận thấy sự hòa hợp

+ Các sắc thái xanh khác nhau tăng dần về độ đậm: xanh màu “trong veo” của ao, xanh biếc của sóng, “xanh ngắt” của trời

+ Hòa với sắc xanh là “lá vàng”: Sắc thu nổi bật hòa hợp, nổi bật với màu xanh của đất trời tạo vật càng làm tăng thêm sự hài hòa thanh dịu

⇒ Nét đặc sắc rất riêng của mùa thu làng quê được gợi lên từ những hình ảnh bình dị, đó chính là “cái hồn dân dã”, “đọc lên, như thấy trước mắt làng cảnh ao chuôm nông thôn đồng bằng Bắc Bộ, trong tiết thu ; rất là đất nước mình, có thật, rất sống, chứ không theo ước lệ như ở văn chương sách vở” (Xuân Diệu)

3. Bức tranh mùa thu được khắc họa đẹp nhưng tĩnh lặng và đượm buồn

- Không gian của bức tranh thu được mở rộng cả về chiều cao và chiều sâu nhưng tĩnh vắng:

+ Hình ảnh làng quê được gợi lên với “ngõ trúc quanh co”: hình ảnh quen thuộc

+ Khách vắng teo: Gieo vãn “eo” gợi sự thanh vắng, yên ả, tĩnh lặng, làng quê ngõ xóm không có hoạt động nào của con người

+ Chuyển động nhưng là chuyển động rất khẽ: sóng “hơi gợn tí”, mây “lơ lửng”, lá “khẽ đưa” ⇒ không đủ sức tạo nên âm thanh

- Toàn bài thơ mang vẻ tĩnh lặng đến câu cuối mới xuất hiện tiếng động:

Dàn ý Phân tích bức tranh mùa thu qua bài Câu cá mùa thu

+ Tiếng cá “đớp động dưới chân bèo” → sự chăm chú quan sát của nhà thơ trong không gian yên tĩnh của mùa thu, nghệ thuật “lấy động tả tĩnh”

⇒ Tiếng động rất khẽ, rất nhẹ trong không gian rộng lớn càng làm tăng vẻ tĩnh vắng, “cái tĩnh tạo nên từ một cái động rất nhỏ”

⇒ Không gian của mùa thu làng cảnh Việt Nam được mở rộng lên cao rồi lại hướng trực tiếp vào chiều sâu, không gian tĩnh lặng và thanh vắng

III. Kết bài

- Khái quát lại những nét tiêu biểu về mặt nghệ thuật góp phần thể hiện thành công bức tranh mùa thu trong tác phẩm

- Nhấn mạnh bức tranh mùa thu trong bài thơ được khắc họa là bức tranh mùa thu đẹp nhất, tiêu biểu nhất cho mùa thu của làng cảnh Việt Nam

Bài văn hay nhất của học sinh lớp 11

Mùa thu – đề tài của thi ca muôn đời. Mỗi người nghệ sĩ có những cảm nhận riêng mỗi độ thu về khiến cho kho tàng thơ ca viết về mùa thu càng trở nên phong phú và đặc sắc hơn. Trong số những bài thơ kiệt tác viết về mùa thu ta không thể không nhắc đến chùm ba bài thơ thu của Nguyễn Khuyến, đặc biệt là bài *Câu cá mùa thu* – tác phẩm điển hình cho phong cảnh làng quê Bắc Bộ.

Bức tranh mùa thu hiện lên với vẻ đẹp cổ điển vốn có của thi ca muôn đời với cái tĩnh lặng trong cảnh và tâm của người nghệ sĩ. Bài thơ mở ra bằng không gian hẹp, ở gần:

Ao thu lạnh lẽo nước trong veo

Mùa thu đối với Nguyễn Khuyến không chỉ được cảm nhận ở những cơn gió se se đặc trưng mà còn được cảm nhận ở làn nước trong veo lạnh lẽo. Nhưng cảm nhận của ông thật tinh tế, vận dụng mọi giác quan để cảm biết mùa thu. Cái lạnh lẽo thấm vào da thịt. Màu nước trong veo có thể nhìn thấu xuống đáy. Trong cái trong veo của nước bằng sự nhạy cảm, Nguyễn Khuyến còn nhanh chóng nhận ra “sóng biếc theo làn hơi gợn tí”. Chỉ gợn một nét rất nhỏ, rất thanh, khiến cho người đọc cảm nhận được cái tĩnh lặng tuyệt đối của không gian.

Không gian được mở rộng khi hình ảnh thu thiên được tác giả nắm trọn từng vẻ đẹp:

Tầng mây lơ lửng trời xanh ngắt.

Câu thơ cho thấy độ cao thăm thẳm của không gian, màu xanh không chỉ gợi nên cái êm dịu của bầu trời, mà nó còn khiến cho vòm trời trở nên rộng rãi khoáng đạt hơn.

Dàn ý Phân tích bức tranh mùa thu qua bài Câu cá mùa thu

Không dừng lại ở đó, thi nhân còn nhận ra những chiếc lá mùa thu khẽ đưa vèo trong gió: Lá vàng trước gió khẽ đưa vèo. Nếu như ở những bài thơ khác, hình ảnh lá rơi bao giờ cũng gợi về sự tàn lụi, héo úa, sự chia phôi đôi ngả, như trong câu thơ của Nguyễn Du:

Người lên ngựa kẻ chia bào

Rừng phong thu đã nhuốm màu quan san

Thì trong câu thơ của Nguyễn Khuyến tuyệt nhiên không gợi lên cảm giác đó. Chiếc lá rơi như một lẽ rất tự nhiên của tạo hóa, khi thu về chỉ cần một cơn gió thoáng qua cũng khiến những chiếc lá chao mình liệng rơi xuống đất. Câu thơ đã nắm trọn khoảnh khắc, thần thái của mùa thu êm dịu, thanh bình. Những hình ảnh trong thơ Nguyễn Khuyến thật bình dị, thân thuộc, những câu thơ không chỉ cho người đọc cảm nhận đầy đủ, trọn vẹn cái hồn thu mà còn cảm được cái hồn của cuộc sống ngày xưa, đó là cuộc sống êm đềm, bình dị, thanh thản.

Trong không gian thu đầy tĩnh lặng ấy con người xuất hiện chỉ là một nét vẽ rất nhỏ, rất khẽ: “Ngõ trúc quanh co khách vắng teo”. Đặc biệt cuối bài thơ, trong không gian đầy chất thu ấy hiện lên dáng người ung dung bất động: Tựa gối buông cần lâu chẳng được. Không gian ao nhỏ hẹp, kết hợp với dáng dáng ngồi “tựa gối” thu mình trong chiếc thuyền bé tạo nên sự hòa hợp bất ngờ giữa người và cảnh. Dường như trong không gian ấy mọi vật đều trở nên bé lại, nhỏ lại. Người đi câu mà dường như không bận tâm đến chuyện câu cá, trong cái buông cần lâu chẳng được ẩn chứa cả một sự thờ ơ, không quan tâm, cả nỗi niềm, tâm trạng.

Với bút pháp lấy động tả tĩnh tài tình để miêu tả chuyển động của cảnh vật và âm thanh sóng gợi đôi chút, lá khẽ đưa nhanh, tầng mây lơ lửng dường như khiến cả không gian ngập đầy trong sự yên tĩnh. Đặc biệt trong câu thơ cuối tiếng động khẽ của cá đớp mồi dưới chân bèo cũng khiến người thi nhân cảm nhận được, qua đó càng cho thấy rõ hơn cái tĩnh mịch của không gian, cảnh vật. Với bút pháp chấm phá, lấy động tả tĩnh bức tranh thu cổ điển dưới ngòi bút Nguyễn Khuyến hiện lên thật trong lành, thanh tĩnh và yên bình.

Bên cạnh vẻ đẹp cổ điển, bức tranh thu của ông còn mang cái thần thái riêng của mùa thu đồng bằng Bắc Bộ. Nét chân thực, riêng biệt đó được thể hiện qua hàng loạt các hình ảnh quen thuộc của đời sống ở làng quê Việt Nam: thuyền câu, ngõ trúc, ao bèo,... Ngoài ra ông còn sử dụng một cách thuần thực, tài tình vốn ngôn ngữ đời sống: trong veo, bé tẻo teo, đưa vèo, vắng teo,... để thổi hồn vào bức tranh thiên nhiên. Ngôn từ vốn hết sức bình dị nhưng lại tóm được tất cả cái thần, cái hồn của thiên nhiên làng cảnh Việt Nam. Với ngòi bút đậm chất hội họa và vô cùng tinh tế, Nguyễn Khuyến đã khắc họa bức tranh mùa thu nên thơ với những nét đặc trưng nhất của mùa thu ở làng quê đồng bằng Bắc Bộ.

Dàn ý Phân tích bức tranh mùa thu qua bài Câu cá mùa thu

Qua bức tranh làng cảnh Việt Nam vào thu người đọc cảm nhận được tình yêu thiên nhiên, niềm tha thiết với cuộc đời sâu sắc của tác giả. Không chỉ vậy, bằng lớp ngôn từ dung dị, gần gũi, với cách sử dụng từ vựng “eo” tài tình ta còn thấy được tài năng nghệ thuật bậc thầy của Nguyễn Khuyến.